

IZ ŽIVOTA TABI'INA

dr. Abdurrahman Ra'fat el-Baša

Prevodilac:
hfz. Haso Popara

Zenica, 1420.-1999.

RIJEČ IZDAVAČA

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova! Neka je blagoslov i mir na najodabranijeg Poslanika i posljednjeg vjerovjesnika (Muhammeda), njegovu porodicu, njegove drugove i sve one koji su ih slijedili i u svojim se riječima, djelima, pravednosti i dobročinstvu na njih ugledali! A potom...

Evo nas, koračamo prvim koracima po prostranstvima knjige *Iz života tabi'ina*, generacije koja je živjela neposredno iza perioda Objave i direktno učila od ljudi koji su prošli kroz prvu školu Islama, Muhammedovu školu.

Prema tome, oni su vjerna slika drugova Allahova Poslanika, s.a.v.s., u dubokoj urezanosti imana, uzdignutosti iznad ovosvjetskih prolaznih dobara i predanosti u postizanju Allahova zadovoljstva...

Kao takvi, oni su bili čvrsta karika u lancu koji, preko njih s jedne strane povezuje generaciju drugova Allahova Poslanika, a s druge strane generaciju imama mezheba i onih koji su kasnije došli.

Učenjaci hadisa tabi'ine dijele na nekoliko grupa, od kojih je prva zatekla u životu Desetoricu kojima je obećan Džennet (العشرة المبشرة بالجنة), a posljednja najmlađe od Poslanikovih drugova ili one koji su dugo živjeli.

Najnovije izdanje ove knjige koja je urađena na osnovu Šest najpoznatijih hadiskih zbirki (الكتب الستة), po prvi put donosi i neke dodatke i ispravke koje su ostale iza autora, neka mu se Allah smiluje, nadajući se da će nam Svevišnji i Svemogući pomoći da po prvi put objavimo i druga pisana djela koja su iza autora, neka mu se Allah smiluje, ostala.

Nećemo propustiti priliku da uvaženom čitaocu skrenemo pažnju da smo mi jedini nasljednici prava za izdavanje, štampanje i distribuciju svih djela koja je napisao dr. Abdurrahman Ra'fat el-Baša.

Također, zahvaljujemo našem uvaženom čitaocu što je odabrao neko od naših izdanja, unaprijed mu zahvaljujući na pruženoj pomoći i sugestiji na eventualne propuste i greške, sve radi opće dobrobiti.

Allah najbolje zna kakve su nam namjere!

Izdavač
Daru-l-edeb el-Islami

Jeman Abdurrahman Ra'fat el-Baša
i
Ridvan Abdurrahman Ra'fat el-Baša

'ATA' B. EBU REBAH

عطاء بن أبي رباح

"Nikoga nisam vidio da je, u ime Allaha, toliko bio žedan za znanjem kao što su trojica: 'Ata', Tavus i Mudžahid"

(Seleme b. Kuhejl)

Evo nas u zadnjoj trećini mjeseca zu-l-hidždžeta, devedeset i sedme godine po Hidžri... Prema Drevnoj kući, sa svih strana, slijevaju se talasi hadžija.

Jedni idu pješke, a drugi jašu na konjima i kamilama. Među njima ima i starih i mladih, i muškaraca i žena. Ima i crnaca i bijelaca, Arapa i nearapa, gospodara i robova...

Ali, svi dolaze pokoravajući se i odazivajući se Gospodaru ljudi, s dubokim mislima i nadom u Njegov oprost. Među njima je i Sulejman b. Abdulmelik, muslimanski halifa i najveći od svih vladara na Zemlji. Oko drevne Kuće obilazi gologlav i bosih nogu. Na njemu nema ništa drugo do dva ihrama, dva komada bijelog platna...

Ni po čemu se ne razlikuje od svojih podanika, braće u vjeri u jednog Allaha.

Iza njega su i njegova dva sina - dva dječaka, vedra i blistava, kao dva puna mjeseca i dva nježna i mirisna pupoljka ruže.

Tek što je završio tavaf, okreće se prema jednom čovjeku iz pratnje i pita:

- Gdje je vaš prijatelj?

- Eno ga klanja - odgovori - pokazujući rukom prema zapadnom dijelu Haremi - šerifa.

Na to se halifa sa svoja dva sinčića uputi prema mjestu gdje mu je ovaj pokazao...

Posluga htjede krenuti sa njima da ih proprati, napravi im prolaz kroz gužvu i pripazi, ali joj on naredi da se vrati rekavši:

- Ne, na ovome mjestu jednaki su i vladari i robovi! Ovdje niko ni nad kim nema prednosti, osim u pobožnosti i bogobožnosti... Možda će nekom zapuštenom i prašnjavom čovjeku, koji se iz dalekog mjesta odazvao i došao Allaha radi, prije biti primljeno nego vladaru?!

Zatim je otišao, potražio čovjeka i našao ga kako još uvijek klanja ostajući dugo na ruku^u i sedždi.

Sa svih strana oko njega pozadi, zdesna i slijeva sjedjeli su ljudi...

I on je sjeo na kraj kružoka...

Dao je znak da sjednu i njegova dva sinčića...

Dva dječaka Kurejševića pogledom traže čovjeka kome je vladar pravovjernih došao na noge, sjeo sa ostalim svijetom i sada čeka da završi namaz.

A ono starac Abesinac, crne puti, kovrdžve kose i spljoštena nosa, koji, kada sjede, podsjeća na crnog gavrana.

* * *

Kada je čovjek klanjao, rukom je pokazao na stranu na kojoj je sjedio halifa, pa ga je Sulejman b. Abdulmelik pozdravio, a ovaj mu uzvratio.

Na to ga je halifa počeo pitati o jednom po jednom obredu hadždža, a ovaj mu stao na svako pitanje detaljno odgovarati, toliko detaljno da mu nije trebalo postavljati nikakva potpitanja, i to sve pozivajući se na Poslanikove, s.a.v.s., riječi.

Kada je dobio odgovor na sve što je pitao, halifa mu se zahvalio, zamolio Allaha da ga nagradi i svojim sinčićima rekao:

- Hajdemo, ustajte!

Odatle su njih trojica krenuli prema Safi i Mervi da obave s^aaj.

Dok su išli prema Safi i Mervi, dječaci su čuli kako telali pozivaju i objavljuju:

- O muslimanski skupe, na ovome mjestu svijetu će fetve davati samo 'Ata' b. Ebu Rebah, a ako njega nema, onda Abdullah b. Ebu Nedžih!

Jedan od dječaka, okrenuto se prema ocu i upitao:

- Kako namjesnik vladara pravovjernih od svijeta može tražiti da se za pitanja o hadždžu obraćaju jedino 'Ata' b. Ebu Rebahu i njegovu prijatelju? Kako, kada smo na noge otišli tome čovjeku da se raspitamo o obredima hadždža, a on prema halifi nije pokazao dužno poštovanje?!

Na to je Sulejman svojim sinovima rekao:

- Sinko, vidjeli ste što ste vidjeli. Vidjeli ste kolika je naša poniznost pred tim čovjekom. 'Ata' b. Ebu Rebah je taj koji u Haremi šerifu svijetu odgovara na postavljena pitanja...

- Veliku zaslugu u tome ima i Abdullah b. 'Abbas.

Zatim se okrenuo i rekao:

- Sinko, posvetite se znanju, jer znanje čovjeka sa niskog uzdiže na visok položaj, razbuđuje tromog i sa položaja roba diže na položaj vladara.

* * *

I doista, Sulejman b. Abdulmelik nije nimalo pretjerao u onome što je, u vezi sa znanjem, rekao svojim sinovima. 'Ata' b. Ebu Rebah je u mladosti bio rob jedne žene u Mekki.

Ali, Uzvišeni Allah je ovog abesinskog dječaka, još od djetinjstva, počastio time da je krenuo putem sticanja znanja, tako da je svoje vrijeme podijelio na tri dijela:

Jedan dio je posvetio svojoj vlasnici, služeći je i ispunjavajući svoje dužnosti prema njoj kako najbolje može biti.

Drugi dio je posvetio svome Gospodaru iskreno se predajući ibadetu i izvršavajući svoje dužnosti prema Uzvišenom Allahu kako najbolje može biti.

Treći dio je posvetio sticanju znanja družeći se sa preostalim drugovima Allahova Poslanika, s.a.v.s., napajajući se tako znanjem sa njegovog bistrog vrela.

Učitelji su mu bili poznati ashabi, r.a., kao što su: Ebu Hurejre, Abdullah b. Omer, Abdullah b. 'Abbas, 'Abdullah b. Zubejr i dr., tako da je preko njih stekao široko vjersko obrazovanje i vjernu sliku o životu Allahova Poslanika, s.a.v.s.

* * *

Uvidjevši da je dječak svoj život potpuno posvetio Allahu i traženju znanja, ova plemenita žena iz Mekke odrekla se svoga prava na njega i u ime Allaha ga oslobodila u nadi da će mu Allah pomoći da bude od koristi Islamu i muslimanima.

Od toga dana 'Ata' b. Ebu Rebah je mjesto pored Ka'be uzeo sebi za prebivalište, kao kuću gdje će stanovati, školu u kojoj će učiti i mjesto gdje će klanjati i kroz ibadet i bogobožnost se Allahu približavati, tako da su historičari zabilježili: "Haremi šerif je blizu dvadeset godina bio mjesto gdje je spavao 'Ata' b. Ebu Rebah."

* * *

Ugledni tabi'in 'Ata' b. Ebu Rebah, ubrzo će postići visok stepen znanja koji će prevazići sva očekivanja. On će se popeti na tako visok položaj na kakav se popeo samo mali broj njegovih savremenika.

U tom smislu se pripovijeda da je 'Abdullah b. Omer, r.a., jedne godine u Mekki predvodio ljude na umri i da ga je svijet počeo zasipati pitanjima, tražeći od njega odgovore, pa je rekao:

- O Mekkelije, ja vam se, doista, čudim da ste mene obasuli tolikim pitanjima, kada je među vama 'Ata' b. Ebu Rebah?!

* * *

'Ata' b. Ebu Rebah postigao je tako visok stepen u vjeri i znanju zahvaljujući svojim dvjema osobinama: - Prvo, što se podvrgao strogoj samokontroli, ne dopuštajući sebi upuštanje u uživanja od kojih na kraju nema nikakve koristi, i - Drugo, što je strogo vodio računa o svome vremenu i što ga nije tratio u besposlice.

U jednom razgovoru sa svojim posjetiocima Muhammed b. Suka je rekao:

- Hoćete li da čujete jedan hadis, koji će vam, možda, mnogo koristiti u životu kao što je i meni koristio?

- Hoćemo - odgovorili su.

- Jednoga dana - rekao je - 'Ata' b. Ebu Rebah mi je dao savjet riječima:

- Sine brata moga, oni koji su bili prije nas nisu voljeli radoznalost i besposlice.

- A šta su oni smatrali besposlicom? - upitao sam.

- Sve što nije bilo vezano za učenje i razmišljanje o Allahovoj Knjizi držali su besposlicom - odgovorio je i dodao: - i za riječi Allahova Poslanika, s.a.v.s., koje se moraju prenositi i ispravno razumijevati, traženje da se čini dobro i odvraća od zla, znanje kojim se nastoji približiti Uzvišenom Allahu, te za najosnovnije životne potrebe bez kojih se ne može.

- Zar ste zaboravili na riječi Uzvišenog: *da nad vama bdiju čuvari, kod nas cijenjeni pisari*¹ i da su sa svakim od vas neprekidno dva meleka jedan s desne, a drugi s lijeve strane i da ne izusti ni jednu riječ, a da pored njega nije prisutan Onaj koji bdije?²

Zatim se zapitao:

- Ima li iko od nas da bi se zastidio kada bi mu se ujutro otvorila knjiga njegovih zapisanih djela, pa vidio da gotovo ništa nije privrijedio ni za svoju vjeru niti za ovaj svijet?

---

¹ El-Infitar, 10.-11.

² Kaf, 17.-18.

* * *

Znanjem kojim je vladao 'Ata' b. Ebu Rebah, uz Allahovu pomoć, okoristili su se mnogi, kako oni koji su se posvetili znanju, tako i zanatlije i drugi osim njih.

Tako je, govoreći o sebi, Imam Ebu Hanife en-Nu'man jednom prilikom rekao:

- Pogriješio sam u pet stvari prilikom obavljanja hadžskih propisa u Mekki, pa me je ispravio i podučio berber. Prvo sam htio obrijati glavu kako bih skinuo ihrame, pa sam došao berberu i upitao: - Pošto ćeš mi obrijati glavu? - a on mi na to odgovori:

- Allah te uputio! Kad je ibadet u pitanju onda nema uslovljavanja! Sjedi i daj koliko imaš!

Postidio sam se i sjeo, ali se nisam bio okrenuo prema Kibli, pa mi je pokazao da se okrenem prema kibli. Okrenuo sam se i još se više postidio. Zatim sam prvo bio okrenuo lijevu stranu za šišanje, pa mi je rekao:

- Okreni desnu stranu!- pa sam je okrenuo.

Kada me počeo šišati ja sam šutio i divio se kako me vješto šiša, pa me je upitao:

- Zašto šutiš? Zašto ne učiš tekbire?! Izgovaraj: *Allahu ekber!* - pa sam počeo izgovarati tekbire i nastavio ih izgovarati sve dok nisam krenuo.

Kada sam htio da krenem, upitao me je:

- Kuda ideš?

- Idem kući - odgovorio sam, pa mi je rekao:

- Prvo klanjaj dva rekata, pa onda idi kuda god hoćeš!

Kada sam klanjao dva rekata, pomislio sam:

- Mora da je ovaj berber učen čovjek, pa sam ga upitao:

- Od koga si tako detaljno naučio o dužnostima hadždža, pa si i od mene zatražio da ih obavim kako treba?

- O Allahov robe, čuj od koga - odgovorio je. Vidio sam 'Ata' b. Ebu Rebaha kako ih obavlja, pa sam od njega naučio i druge na njega upućivao.

* * *

I ne samo to. 'Ata' b. Ebu Rebah imao je prilika da se u izobilju domogne i ovosvjetskih blagodati i bogatstva, ali ih je izbjegavao i uporno odbijao, toliko da cio život nije obukao košulju skuplju od pet dirhema.

Halife su ga pozivale u svoje društvo, ali je njihove pozive uporno odbijao iz straha da mu ovaj svijet ne pokvari vjeru. Ipak, odlazio je i kod njih ukoliko bi u tome vidio kakvu dobrobit za muslimane i opću korist za Islam.

U tome smislu Osman b. 'Ata' el-Horasani pripovijeda:

- Krenuo sam sa svojim ocem sa namjerom da pokušamo doći do Hišama b. Abdulmelika. U blizini Damaska sustigli smo jednog starca u bijeloj košulji od grubog platna, u pohabanom ogrtaču, slijepljenom kapom na glavi i drvenim uzengijama na crnom magarcu koga je jahao. Nasmijao sam mu se i upitao:

- Oče, ko je ovaj čovjek?

- Šuti! - odgovorio je.

- To je najpoznatiji učenjak fikha u cijelom Hidžazu, 'Ata' b. Ebu Rebah.

Kada nam je prišao, moj otac je sjahao sa mazge na kojoj je jahao, a on sa magarca, pa su se zagrlili i počeli se raspitivati za zdravlje. Zatim su ponovo uzjahali, pa smo zajedno nastavili put sve do pred vrata Hišam b. Abdulmelikova dvorca. Samo što su sjeli, bili su pozvani da uđu. Kada je moj otac izašao, upitao sam ga:

- Ispričaj mi kako su vas primili! - pa mi je rekao:

- Čim je Hišam čuo da je 'Ata' b. Ebu Rebah pred vratima, odmah je naredio da ga puste da uđe. Tako mi Allaha, ušao sam samo zahvaljujući njemu. Kada ga je Hišam ugledao, rekao je:

- O, dobro došao!!! Izvoli, ovuda! - prateći ga tako sve dok ovaj nije sjeo na minder pored njega, tako da su im se koljena sastala.

Tu su u društvu bili prisutni najugledniji ljudi. Razgovarali su, ali su ušutjeli čim se pomolio 'Ata' b. Ebu Rebah.

Malo potom, prema njemu se okrenuo Hišam i upitao:

- Dobro došao, Ebu Muhammede! Je li ti šta trebalo?

- Vladaru pravovjernih, - rekao je - kako bi bilo da stanovnicima dvaju Harena; Allahovim gostima u Mekki i Poslanikovim komšijama u Medini, odrediš izdržavanje i podijeliš poklone?

- Dobro, - odgovorio je i naredio:

- Mladiću, zapiši da se stanovnicima Mekke i Medine isplati godišnje izdržavanje i podijele pokloni!

Zatim je upitao:

- Ebu Muhammede, treba li ti još šta, osim ovoga?

- Treba, vladaru pravovjernih - odgovorio je.

- Stanovnici Hidžaza i Nedžda su okosnica svih Arapa i kao takvi dali su vodeće ljude za Islam. Kako bi bilo da im se vrati ono što pretekne od zekata?

- Dobro, odgovorio je i naredio:

- Mladiću, zapiši da im se vrati ono što pretekne od njihova zekata!

- Ebu Muhammede, imaš li još kakvu potrebu, osim toga? - upitao je.

- Imam, vladaru pravovjernih - odgovorio je.

- Boreci na Allahovu putu bdiju po pograničnim tvrđavama i čuvaju muslimane od zla koje im snuju njihovi neprijatelji. Isplati im plate i podijeli nagrade, jer će, ako oni pokleknju, pogranična utvrđenja pasti neprijatelju u ruke.

- Hoću - odgovorio je i naredio:

- Mladiću, zapiši da im se odmah dostave plate!

- Ebu Muhammede, imaš li još kakvu potrebu, osim toga? - upitao je.

- Imam, vladaru pravovjernih - odgovorio je.

- Da se šticenici u islamskoj državi ne opterećuju više nego što mogu izdržati, jer je porez koji od njih uzimate svojevrsna pomoć protiv vašeg neprijatelja.

- Dobro - odgovorio je i naredio:

- Mladiću, zapiši da se šticenici u islamskoj državi više ne opterećuju sa nametima koje ne mogu podnijeti!

- Ebu Muhammede, imaš li još kakvu potrebu, osim ove - upitao je.

- Imam - odgovorio je.

- Boj se Allaha, vladaru pravovjernih! Znaj da ćeš, kao što si sam rođen i sam umrijeti, samproživljen biti, sam račun polagati i da, tako mi Allaha, od ovih, što ih sada vidiš, niko sa tobom neće biti!

Na to je Hišam, stružujući štapom po zemlji, briznuo u plač.

Ubrzo je 'Ata' ustao da ide, pa sam i ja ustao sa njim.

Kada smo bili na izlazu, jedan od halifinih ljudi koji ga je ispraćao, pokušio mu je kesu ne znam šta je u njoj bilo i rekao:

- Ovo ti šalje vladar pravovjernih! - pa je odgovorio:

- Bože sačuvaj! Nema govora! - dodavši: *Za ovo od vas ne tražim nikakve nagrade, mene će Gospodar svjetova nagraditi.*³

---

³ Eš-Šu'ara', 109.

Tako mi Allaha, došao je kod halife, bio kod njega primljen i izašao, a da tamo nije popio ni kap vode...

* * *

'Ata' b. Ebu Rebah je živio preko sto godina. Čitav život mu je bio ispunjen znanjem, radom, dobročinstvom i bogobojaznošću. Sustezao se od svega što je bilo u ljudskim rukama, a žarko žudio za onim što je kod Allaha. Kada ga je zatekla smrt, nije imao za čim od ovog svijeta zažaliti. Zato je imao bogatu opskrbu za onaj svijet... Pored svega, iza sebe je imao sedamdeset puta obavljen hadždž...

Sedamdeset puta je stajao na Arefatu, molio Uzvišenog Allaha da ga obaspe Svojim zadovoljstvom i uvede u Džennet, i da ga sačuva Svoga gnjeva i džehennemske vatre.

◆ ◆ ◆

AMIR B. ABDULLAH ET-TEMIMI

عَامِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ التَّمِيمِيُّ

"Znam za osmericu koji su do krajnosti bili skromni.
Na prvom mjestu od njih je Amir b. Abdullah et-Temimi."

(Alkame b. Mersid)

Četrnaesta je godina po Hidžri. Vođe i neimari iz reda najuglednijih ashaba i tabi'ina, po nalogu halife svih muslimana, Omer b. el-Hattaba, r.a., planiraju i udaraju temelje gradu Basri. Odlučni su u svojoj namjeri da ovaj novi grad pretvore u najveći garnizon muslimanske vojske, koja je dobila zadatak da osvoji Perziju. To će biti i veliki budući centar za pozivanje u Allahovu vjeru - Islam i uzdizanje Njegove riječi na Zemlji.

Sada, kada je novi grad završen, u njega se sa svih strana Arapskog poluotoka: iz Nedžda, Hidžaza, Jemena i drugdje, slijevaju kolone muslimanske vojske, koje će bdjeti u pograničnim karaulama i čuvati muslimane.

Među doseljenicima iz Nedžda je i jedan mladić iz plemena Temim po imenu Amir b. Abdullah et-Temimi el-Anberi.

* * *

U to doba Amir b. Abdullah et-Temimi bio je tek u cvijetu rane mladosti, još golobrad, vedra lica, čiste duše i bogobojazna srca. Iako nov grad, Basra je bila jedno od najbogatijih i najprivlačnijih mjesta u cijelom islamskom carstvu, prvenstveno zbog neprekidnog priliva bogatog ratnog plijena, često i u suhom zlatu.

Međutim, mladog Temimljanina, Amira b. Abdullaha ništa od toga nije zanimalo. Po svojoj prirodi, on je još od djetinjstva bio skroman. Nije ga zanimalo bogatstvo u rukama ljudi, već ono kod Allaha... Upravo se zato klonio izazova i ukrasa ovog svijeta, a istovremeno okretao prema Allahu i nastojao postići Njegovo zadovoljstvo.

* * *

U to doba, prva ličnost u Basri bio je njen namjesnik, poznati ashab Ebu Musa el-Eš'ari, Allah bio sa njim zadovoljan i podario mu lijepi

Džennet! Pored toga što je bio namjesnik grada u procvatu, on je bio i zapovjednik muslimanske vojske, koja je odatle kretala u pohode na sve strane. Ukratko, bio je glavna ličnost u Basri; njen imam, učitelj i vođa u svakom smislu, a time i u pozivanju u Allahovu vjeru.

Amir b. Abdullah bio je nerazdvojan od Ebu Musaa el-Eš'arije, kako u ratu, tako i u miru, kako kod kuće, tako i na putu. Od njega je, slađe nego svježe hurme, primao i učio Allahovu Knjigu, onako kako je spuštена na sree Poslanika Muhammeda...

Od njega je direktno čuo i dalje prenio brojne vjerodostojne hadise Allahova Poslanika, s.a.v.s., i stekao široko obrazovanje, prije svega ono koje je vezano za ispravno razumijevanje propisa Allahove vjere.

Kada je solidno ovladao poznavanjem Kur'ana i hadisa, svoje vrijeme je podijelio na tri dijela tako da je ostatak života proveo:

- ili u kružocima zikra, podučavajući svijet Kur'anu, u glavnoj džamiji u Basri,
- ili u ibadetu, povučen od svijeta i predan klanjanju, toliko da su mu često noge znale oteći od predugog stajanja u namazu,
- ili, pak, na bojnom polju, u borbi na Allahovu putu, sa isukanom sabljom u ruci.

Za njega se kaže da cijeli svoj život nikada nigdje nije kročio, a da jednoj od tri navedene stvari nije bio posvećen... Zato je s pravom dobio epitet najpoznatijeg pobožnjaka i askete u cijeloj Basri.

To kakav je Amir b. Abdullah bio, najbolje se može zaključiti iz kazivanja jednog njegovog poznanika iz Basre koji kaže:

- Jednom prilikom sam putovao u karavani u kojoj je bio i Amir b. Abdullah. Kada je pala noć, zakonačili smo u jednom šipražju u blizini močvare. Tu je Amir uzeo svoje stvari, sakupio ih na jedno mjesto, svezao konja za drvo, popustio mu uzdu, otišao i nabrao svježe trave i pred njega stavio da jede, a onda, neprimijetno, nestao u žbunju.

- Kuda li će sada? - pomislio sam - i krišom krenuo za njim da vidim šta to noćas smjera činiti u dubini šipražja.

Išao je sve dok nije došao do jednog brežuljka, sa svih strana obraslog drvećem i zaklonjenog od očiju svijeta. Tu je, na proplanku, izabrao pogodno mjesto, okrenuo se prema Kibli i zanijetio da klanja. Nikada nikoga nisam vidio da kao on sa toliko predanosti, smirenosti i skrušenosti obavlja namaz. Nakon što je, poslije dugog klanjanja, predao selam, u dovi se počeo obraćati Allahu i moliti. Između ostalog sam čuo da je izgovorio:

- Allahu, Svojim si me emrom stvorio i Svojom mi voljom, da se sa ovosvjetskim nedaćama nosim, odredio! Zapovijedio si mi da se pravoga puta držim. A kako ću ga se držati, ako me Ti Svojom dobrotom ne pomogneš, o Silni i Svemoćni?!

- Allahu, Ti znaš da, kada bi čitav ovaj svijet sa svim što je na njemu bio moj i kada bi bilo da biram između njega i Tvoga zadovoljstva, da bih Tvoje zadovoljstvo odabrao... Zato mi se smiluj, o od milostivih Najmilostiviji!

- Allahu, moja ljubav prema Tebi je toliko jaka da mi je, zahvaljujući njoj, svaka nedaća lahka i svaka Tvoja odredba slatka jer me, kada Tebe volim, ne brine kako ću jutro i večer dočekati.

* * *

Ovaj čovjek iz Basre, nadalje veli:

- Zatim me savladao san pa sam zaspao. Više sam se puta budio i ponovo me savlađivao san. Svaki put kad bih se probudio, pogledao bih i vidio Amira kako i dalje na istom mjestu klanja ili se tiho obraća Gospodaru. Tako je proveo cijelu noć, sve dok nije zarudila zora i klanjao rani sabah, nakon koga je opet dugo molio i više puta ponovio:

- Allahu, evo još jedno jutro sviće! Ovo je vrijeme kada se svijet budi i Tebe za dobrostivost moli. Svako od njih ima neku svoju potrebu i želju. Amirova potreba je da mu se smiluješ i oprostiš mu.

- Allahu, ispuni moju i njihove potrebe! O od plemenitih Najplemenitiji!

- Allahu, stalno Te molim da mi ispuniš tri molbe. Dvije od njih si ispunio, a treću još nisi. Allahu, ispuni i nju, pa da Ti robujem onako kako volim i želim!!!

Zatim je ustao sa svoga mjesta, pogledao i vidio me. Odmah je zaključio da sam cijelu noć bio tu, negdje u blizini njega, zabrinuo se i sa osjećanjem žaljenja me upitao:

- Brate iz Basre, jesi li me to cijelu noć pratio?

- Jesam - odgovorio sam.

- Allah te pokrio, ne govori nikome ono što si noćas vidio da radim!
- rekao je.

- Tako mi Allaha - odgovorio sam - ili ćeš mi kazati na što si mislio kada si Gospodara za one tri stvari molio, ili ću svima ispričati kako si noćas noć proveo!

- Teško tebi! - povikao je - nemoj da bi to učinio!

- Ja sam svoje rekao - odgovorio sam.

Vidjevši koliko sam ozbiljan u svojoj namjeri i da bi to, doista, mogao učiniti, rekao mi je:

- Kazaću ti, ako ćeš mi dati obećanje i zakleti se Allahom da to nikome drugom nećeš ispričati.

- Obećajem ti i kunem se Allahom da dok si živ nikome neću odati tvoju tajnu - odgovorio sam.

Na to mi je rekao:

- Ničega se u životu, po svoju vjeru, nisam više bojao od žena. Zato sam molio Allaha da mi iz srca otkloni strast prema njima, pa mi je dovu uslišao, tako da mi je svejedno da li pred sobom vidim ženu ili zid.

- Dobro, to je jedno - rekao sam. A šta je drugo?

- Drugo, molio sam Gospodara - odgovorio je - da se nikoga drugog do Njega ne bojim, pa mi je i tu dovu uslišao, tako da se, tako mi Allaha, nikoga i ničega ni na Zemlji ni na nebesima, osim Njega, ne bojim.

- Dobro, a šta je treće? - upitao sam.

- Treće, molio sam Gospodara - odgovorio je - da od mene odagna nagon za snom, kako bih Mu i danju i noću mogao služiti kako želim, ali mi ovo treće još nije udovoljio.

Čuvši to iz njegovih usta, rekao sam mu:

- Allah ti se smilovao, imaj makar malo obzira prema sebi! Zar noć ne provodiš u ibadetu, a dan u postu? Džennet se može zaslužiti i sa manje nego što ti činiš, i džehennemske vatre spasiti sa manje napora nego što ti ulažeš!

Na to mi je rekao:

- Bojim se da se ne budem morao kajati za propušteno, kada kajanje od koristi više neće biti. Tako mi Allaha, kada god nađem priliku, i dalje ću se truditi da budem u ibadetu, pa ako se spasim, to je, opet, Allahovom milošću, a ako džehennemske vatre dopadnem, samo mojom krivicom i nemarom.

* * *

Međutim, ima još nešto. Koliko god je Amir b. Abdullah bio asketa preko noći, on je bio još veći vitez i borac na Allahovu putu preko dana. Naime, nikada se nije uputio poziv za borbu na Allahovu putu, a da Amir nije bio među prvima koji su se na poziv odazvali.

Kada bi htio da sa borcima na Allahovu putu krene u neki od pohoda, prvo bi se izmakao i malo ih posmatrao i odmjeravao, kako bi sebi izabrao društvo, a kada bi ga izabrao, prišao bi im i rekao:

- Ljudi, i ja bih sa vama, ukoliko ćete mi obećati tri stvari.

- Koje su to tri stvari? - upitali bi.

- Prvo da vam budem sluga - odgovorio bi - i da se o tome sa mnom nikada niko ne prepire.

- Drugo, da vam budem mujezin i da mi posao oko pozivanja na namaz niko od vas ne pokušava preoteti.

- I treće, da prihvatite da vam od svoga imetka pomognem koliko mogu.

Rekao bi to pa bi, ukoliko bi se složili, krenuo sa njima, a ukoliko ne bi, potražio bi drugo društvo.

* * *

Amir je bio jedan od onih boraca na Allahovu putu koji su se na muci najviše dokazivali, a pri podjeli ratnog plijena najmanje uzimali. U jeku borbe hrabro je jurišao na neprijatelja kao rijetko ko drugi, a pri podjeli plijena uvijek je bio među zadnjima i najskromniji.

* * *

Kada je Sa'd b. Vekas, nakon pobjede na Kadisiji, ušao u dvorac perzijskog kralja, naredio je Amru b. Mukrinu da sakupi i popiše ratni plijen, kako bi petinu poslao u državnu blagajnu, a ostatak podijelio borcima. Nakupilo se toliko bogatstva i skupocjenosti da ga je bilo gotovo nemoguće popisati i procijeniti.

Prije svega, tu su velika spremišta zalivena olovom i prepuna zlatnog i srebrnog posuđa iz koga su, s koljena na koljeno, jeli perzijski kraljevi.

Tu su, zatim, sehare izrađene od skupocjenog drveta, krete kraljevskom odjećom, oklopima i nakitom ukrašenim biserom i dragim kamenjem.

Tu su, zatim, mnogobrojni kovčezi prepuni skupocjenog nakita, dragog kamenja i ostalog blaga.

Tu su mnogobrojne korice, mačevi i sablje perzijskih kraljeva i vojskovođa koji su stoljećima vladali ovim krajevima, i bili strah i trepet u ovom dijelu svijeta.

* * *

I dok su radnici prebrojavali i procjenjivali ratni plijen, a ostali muslimani posmatrali i slušali, pojavio se jedan čovjek, nepočestljan i sav prašnjav, noseći sa sobom objema rukama jedan veliki i teški kovčeg. Kada su se bolje zagledali, vidjeli su da nikada ranije takav kovčeg nisu vidjeli, niti među sakupljenim plijenom nešto takvo zapamtili. Bio je pun bisera i dragog kamenja.

- Gdje si ovo našao? - upitali su čovjeka.

- Zarobio sam ga u toj i toj bici, u tome i tome mjestu - odgovorio je.

- Jesi li išta za sebe uzео? - upitali su.

- Allah vas uputio! - odgovorio je, našavši se uvrijeđen i dodao:

- Tako mi Allaha, ni ovaj kovčeg ni sve čim su raspolagali perzijski kraljevi, kod mene ne vrijedi ni koliko je jedan djelić nokta! Da nisam osjećao ličnu obavezu da vodim računa o zajedničkoj blagajni svih muslimana, ne bih se sageo da ga podignem sa zemlje, a kamoli prevalio ovoliki put i na sebi ga donio.

- Ko si ti čovječe, Allah te nagradio! - upitali su.

- Tako mi Allaha, - odgovorio je - neću vam reći, jer ne želim niti da me ko hvali, niti da mi zahvaljuje. Zahvala pripada jedino Uzvišenom Allahu i jedino se od Njega nadam nagradi!

Zatim se okrenuo i otišao. Vidjevši šta je učinio, za njim su poslali jednog čovjeka sa zadatkom da ga prati, i sazna njegovo ime. Tako ga je ovaj pratio, a da on nije ni primijetio, sve dok nije došao među svoje prijatelje, pa je njih upitao:

- Ko je ovaj čovjek?

- Zar ga ne poznaješ? - upitali su, a zatim mu rekli:

- To je Amir b. Abdullah et-Temimi, najpoznatiji asketa u cijeloj Basri.

* * *

Iako je bio takav, Amir b. Abdullah nije bio pošteđen teških iskušenja i zlih jezika od zlobnog svijeta. I on je iskusio svu gorčinu i skupo platio cijenu čovjeka bez dlake na jeziku, čovjeka koji je na svakom koraku osuđivao zlo i sav svoj život posvetio borbi za njegovo istrebljenje.

Direktan povod za nevolje s kojima će se suočiti bio je slučaj da je jednoga dana vidio kako pomoćnik zapovjednika policije u Basri maltretira jednog nemuslimana, šticeenika u islamskoj državi. Jadni čovjek, ni kriv ni dužan, je pomagao i zvao u pomoć:

- Zaštitite me, Allah vas zaštitio!

- O muslimani, ima li iko ko će pomoći štićeniku vašeg Poslanika!

Čuvši to, Amir mu je prišao i upitao ga:

- Jesi li platio glavarinu?

- Jesam - odgovorio je.

Zatim se Amir okrenuo prema čovjeku koji ga je držao za vrat i upitao:

- Šta hoćeš od njega?

- Hoću da pođe sa mnom da sredi vrt zapovjednika policije - odgovorio je.

Zatim se okrenuo prema nemuslimanu i upitao ga:

- Pristaješ li dobrovoljno da pođeš sa njim i obaviš taj posao?

- Ne, ne pristajem - odgovorio je. To je težak posao, a nemam ni vremena, jer se moram brinuti za opskrbu svoje djece.

Na to se Amir okrenuo prema ovome što ga je držao i rekao mu:

- Pusti čovjeka neka ide za svojim poslom!

- Ne, neću ga pustiti - odgovorio je.

Na to Amiru nije preostalo ništa drugo nego da, u znak da ga uzima u zaštitu, svojim ogrtačem zaogrne nemuslimana, a ovome što ga je tjerao kaže:

- Tako mi Allaha, dok sam živ, neću dozvoliti da se gazi garancija koju je Muhammed, s.a.v.s., dao nemuslimanskim štićenicima u islamskoj zemlji!

Na to se oko Amira okupio i ostali prisutni svijet i pomogao mu da silom iščupaju pomenutog nemuslimana iz ruku čovjeka koji ga je na silu vodio, zbog čega je zapovjednik policije Amira optužio za neposlušnost i proglasio za otpadnika koji je pogazio sunnet Allahova Poslanika i praksu zajednice muslimana. Uz to su mu uzeli za zlo još mnogo drugih stvari, između ostalog napisavši:

- da je na svoju ruku, jer se nije ženama ženio,

- da ne jede meso dozvoljenih životinja i ne pije mlijeko od njih,

- da se drznuo protiv vlasti i namjesnikovih ljudi... i to sve, kao poseban predmet, poslali vladaru pravovjernih Osmanu b. Affanu, r.a., na razmatranje.

* * *

Primivši na znanje optužbu protiv njega, halifa je naredio svome namjesniku u Basri da pozove Amira b. Abdullaha u svoje sjedište i

da provede istragu u vezi s iznesenim optužbama, te da ga o rezultatima istrage, odmah obavijesti.

Namjesnik Basre ubrzo poziva Amira i saopćava mu da mu je vladar pravovjernih, Allah ga poživio, naredio da provede istragu u vezi s pripisanim mu optužbama. Na to mu je Amir rekao:

- Onda, pitaj ono šta ti je naredio vladar pravovjernih!

- Zašto izbjegavaš praksu Allahova Poslanika, s.a.v.s.? Zašto se ne ženiš? - upitao je.

- Ne izbjegavam ženidbu zato što ne volim Poslanikov, s.a.v.s., sunnet - odgovorio je - jer i sam potvrđujem da nema neženstva u Islamu, već zato što sam takav čovjek koji je kod sebe vidio da ima samo jedan život, pa ga je posvetio Uzvišenom Allahu i što se boji da bi mu to žena mogla pokvariti...

- A zašto onda ne jedeš meso? - upitao je.

- Ne jedem ga zato što ga se rijetko poželim - odgovorio je - a i kada ga se poželim, kod sebe ga nemam.

- A zašto onda ne jedeš sir? - upitao je.

- Zato što ga u kraju u kome mi živimo, uglavnom, proizvode nemuslimani - vatropoklonici koji ne kolju životinje po islamskim propisima i što se bojim da je sir usiren sa sirištem od ovce koja nije zaklana po islamskim propisima - odgovorio je i dodao: Naprotiv, kada god mi dva svjedoka muslimana potvrde da je sir usiren sa sirištem od ovce koja je zaklana kako treba, ja ga rado jedem...

- Dobro, onda mi reci zašto nećeš da se družiš sa ljudima na vlasti? - upitao je.

- Na vašim vratima čekaju mnogi kojima nešto treba - odgovorio je. Pustite ih neka uđu i pružite im pomoć koju od vas traže, a ostavite na miru one koji vas nizašto ne mole!

* * *

Potom je Amirova izjava poslana vladaru pravovjernih, Osmanu b. Affanu, r.a., koji ju je saslušao i u njoj nije našao ništa što bi upućivalo na neposlušnost prema halifi ili na odbacivanje prakse Allahova Poslanika i njegovih sljedbenika.

Nažalost, plamen zla i smutnje, sa ovim nije bio ugašen. Tračevi i priče o Amiru b. Abdullahu i dalje su nastavile potpirivati vatru smutnje, do te mjere da je u jednom momentu zaprijetila opasnost od otvorenog sukoba između Amirovih pristalica i protivnika...